

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ได้ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการการเรียนรู้ให้หลากหลายทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และนันทนาการที่ครอบคลุมทั้งศิลปะ ดนตรี กีฬา วัฒนธรรม ศาสนา ประชาธิปไตย ความเป็นไทย และเรื่องอาเซียนศึกษา ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้นอกห้องเรียน และสร้างนิสัยใฝ่รู้มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าและรับฟังความเห็นของผู้อื่น และการต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดทั้งการจัดกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณะประโยชน์ (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555, หน้า 12) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2)

จากการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2-3) ที่มีความเหมาะสมชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนี้ยังได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปี ไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียน ได้ตามความพร้อมและจุดเน้นอีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษาใช้เป็นกรอบทิศทางในการจัดทำ

หลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอน ตามความต้องการของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มุ่งใช้การศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภาคภูมิใจ ในความเป็นไทยรู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาดำเนินชีวิต โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 5-6) ซึ่งในมาตรา 27 วรรค 2 ได้กล่าวว่า “ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ” สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้เปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักการศึกษาตลอดจนบุคคลในอาชีพต่างๆ เสนอแนวทางการคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง มีความรู้สึกร่วมกันกับท้องถิ่น ตลอดจนมีความเข้าใจรู้ทันสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก ทั้งนี้ เพื่อให้ชุมชนได้พัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ซึ่งแนวทางการศึกษาดังกล่าวจะกระทำได้โดยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นหรือผู้รู้ในท้องถิ่นร่วมกำหนดหลักสูตร ร่วมทำงานถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สถานศึกษาและผู้เรียนในท้องถิ่นนั้น

จากเหตุผลดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่นเพราะในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกันออกไป เช่น สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีต่างๆ มากมาย ดังนั้น การพัฒนา

หลักสูตร ให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นจึงต้องจัดทำทั้งระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและในระดับโรงเรียน

สภาพปัจจุบัน โรงเรียนวัดบ้านดาบเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตชนบทผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีอาชีพเกษตรกรรม รับจ้างและเป็นพนักงานตามโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ทำให้นักเรียนขาดโอกาสในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ทางโรงเรียนจึงมีแนวคิดที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้อาชีพเสริมควบคู่กับหลักวิชาการ เพื่อจะได้นำความรู้ไปประกอบอาชีพและหารายได้ ในระหว่างเรียน ซึ่งเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง โรงเรียนจึงได้กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนวัดบ้านดาบ โดยได้กำหนดให้มีการสอนอาชีพเสริมกับนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ทำนาและทำสวน ในบางครั้งได้ผลผลิตมาก ทำให้ราคาคงต่ำ ขายไม่ได้กำไร ผู้นำท้องถิ่นและผู้วิจัยจึงคิดที่จะแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าทางการเกษตรและสามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาและพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับ

การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ โดยใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับ เป็นการนำหลักการออกแบบสาระการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายในการออกแบบหลักสูตร โดยใช้กระบวนการสำคัญ 3 ขั้นตอนเพื่อความสำเร็จและคุณภาพของผู้เรียนมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดรวมทั้งสามารถวัดผลประเมินผลผู้เรียน โดยดูจากร่องรอยและหลักฐานที่แสดงเพื่อนำไปสู่ การออกแบบการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับวัยความต้องการของผู้เรียน ครูจะเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนได้ง่าย สะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีกระบวนการออกแบบที่เริ่มจากเป้าหมายการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ จากนั้นจึงออกแบบหลักสูตรและแผนการเรียนการสอน พร้อมกับคิดวางแผนการประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ หากผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้จะต้องมีหลักฐานอะไรจึงถือว่าผู้เรียนเกิดความเข้าใจในระดับที่พึงประสงค์ และเมื่อมีความเข้าใจในเรื่องเป้าหมายและหลักฐานแล้ว จึงออกแบบการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการจัดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ซึ่งเป็นเสมือนวัตถุดิบที่นำไปสู่กระบวนการสร้างความรู้ (กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา, 2553, หน้า 54)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนด การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

และมุ่งเน้นความรู้คู่คุณธรรม มีความหลากหลาย ทันสมัย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ธรรมชาติของวิชา ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหรือเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ตามความสนใจ ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นวิธีการที่เสริมสร้างและพัฒนาทักษะการคิด กระบวนการทำงาน ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้แบบนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ทักษะการเรียนรู้ของตนเองเต็มที่ เน้นพลังความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของผู้เรียน โครงงาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญของทุกรายวิชา นักเรียนได้ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก ด้วยกระบวนการคิดและแก้ปัญหาเรื่องที่ศึกษามาจากความสนใจของเด็กเองโดยกำหนดประเด็นหรือคำถามที่อยากรู้ขึ้นมาเองครูเป็นเพียงที่ปรึกษาสำหรับส่งเสริมให้นักเรียนเป็นนักวางแผน นักแก้ปัญหาที่ใจเย็นและมีเหตุผล นักเรียนสร้างองค์ความรู้ขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์การค้นคว้าปรึกษาหารือ อภิปราย ทดลอง ประเด็นสำคัญ คือ เด็กมีโอกาสได้พบทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวจากกระบวนการเรียนรู้ของเขาเอง (กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10, 2544, หน้า 4) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบของโครงงาน เป็นการเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความชำนาญทักษะที่มีอยู่ รวมทั้งจุดเด่นของตนเองที่อาจไม่มีโอกาสผู้เรียนได้แสดงออก ในที่ใดมาก่อน นำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างดี ส่งเสริมให้เด็กได้ตัดสินใจด้วยตนเองและมีส่วนร่วม ในการคิดกิจกรรม โดยการเน้นเป็นผู้สร้างความรู้บ้างแทนที่จะเป็นผู้รับความรู้แต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งไม่มีวันที่จะรับได้ทั้งหมด ถ้านักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเองเขาจะจดจำสิ่งเหล่านี้ติดตัวไปตลอดชีวิตโดยไม่มีวันลืม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีนี้อาจทำคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ โดยมีการวางแผนร่วมกันก่อนที่จะลงมือทำโครงงาน นักเรียนจะต้องรู้วิธีการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มที่มีการตั้งจุดประสงค์ร่วมกัน มีการวางแผนร่วมกันดำเนินงานรับผิดชอบร่วมกัน ตลอดจนประเมินผลร่วมกันแต่สิ่งที่ควรคำนึงคือควรเริ่มต้นจากความสนใจของนักเรียนจริง ๆ (ลัดดา ภูเกียรติ, 2544, หน้า 22 - 23)

จากแนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สภาพปัญหาของท้องถิ่น และแนวคิดของสถานศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาเพื่อหาแนวทางสำหรับพัฒนานักเรียน โดยพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ โดยใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับ และใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน กับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นสาระการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับงานอาชีพและเทคโนโลยี มีทักษะในการปฏิบัติงาน ทักษะการจัดการ สามารถนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการทำงานอย่างถูกต้องเหมาะสมคุ้มค่า มีคุณธรรม สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีนิสัยรักการทำงาน เห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมใช้ทรัพยากรที่มีอยู่

ในท้องถิ่นให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่มนุษย์อาศัยอยู่ร่วมกัน เพื่อส่งผลต่อการดำรงชีวิตในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับ

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยนี้ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วิธีการและขั้นตอนการจัดทำ สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดเป็นนโยบายหรือแผนปฏิบัติการในการ บริหารงานของผู้บริหารหรือการสอนของครู ส่งผลให้การนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปใช้กับ นักเรียน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่คงทนและยั่งยืน สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานและ ผลการเรียนรู้ที่กำหนด อีกทั้งเผยแพร่เป็นแบบอย่างและประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน ในกลุ่ม สาระการเรียนรู้อื่นๆ ในระดับชั้นอื่น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ กลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการออกแบบ ย้อนกลับ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ประชากร

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ มีกระบวนการหลายขั้นตอนและแต่ละขั้นตอนใช้ประชากร ที่แตกต่างกัน ดังนี้

1.1 ชั้นวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น ประชากรได้แก่

1.1.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบ้านดาบ ปีการศึกษา 2557

จำนวน 22 คน

1.1.2 ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบ้านดาบ ปีการศึกษา

2557 จำนวน 22 คน

1.1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดบ้านดาบ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 9 คน

1.1.4 ผู้นำท้องถิ่น

1.2 ชั้นวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ประชากร ได้แก่

1.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

1.2.2 ครูฝ่ายวิชาการ

1.2.3 ผู้วิจัย

1.3 ชั้นออกแบบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับ ประชากร ได้แก่

1.3.1 ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ โดยใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับ จำนวน 5 คน

1.4 ชั้นพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและเอกสารประกอบหลักสูตร ประชากร ได้แก่

1.4.1 ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถด้านหลักสูตรการสอน ด้านการวัดผล ประเมินผลและด้านสาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 5 คน

1.5 ชั้นทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบ้านดาบ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 22 คน

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินในปีการศึกษา 2557 ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2557– ตุลาคม พ.ศ. 2557 โดยใช้เวลาในการพัฒนาหลักสูตรระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. 2557– มิถุนายน พ.ศ. 2557 ตรวจสอบหาคุณภาพหลักสูตรในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2557 และนำหลักสูตรไปทดลองใช้ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557– ตุลาคม พ.ศ. 2557 ใช้เวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 20 ชั่วโมง

3. สาระการเรียนรู้

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เนื้อหาที่พัฒนาขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยบูรณาการกับกลุ่มสาระอื่น ๆ อีก 4 กลุ่มสาระได้แก่กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เนื่องจากมีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่สามารถบูรณาการ เข้า

กับเนื้อหาสาระได้เป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการเรียนรู้เป็น 5 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 การสำรวจสิ่งแวดล้อมในชุมชน หน่วยที่ 2 การศึกษาองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยที่ 3 อาชีพในชุมชนที่ตนเองสนใจ หน่วยที่ 4 การแปรรูปผลผลิตในชุมชน และหน่วยที่ 5 การกำหนดราคาขายและการจัดแสดงสินค้า

4. ตัวแปรที่ศึกษา

เนื่องจากการวิจัยเพื่อพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการวิจัยทั้งหมด 5 ขั้นตอน บางขั้นตอนมีตัวแปรที่จำเป็นต้องศึกษา ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่น ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความต้องการสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ

4.2 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ไม่มีตัวแปรที่ศึกษา

4.3 การออกแบบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับ ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความเหมาะสมของโครงร่างสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ

4.4 พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและเอกสารประกอบหลักสูตร ตัวแปรที่ศึกษา คือ

4.4.1 ความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

4.4.2 ความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตร

4.5 ทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ตัวแปรที่ศึกษา คือ

4.5.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

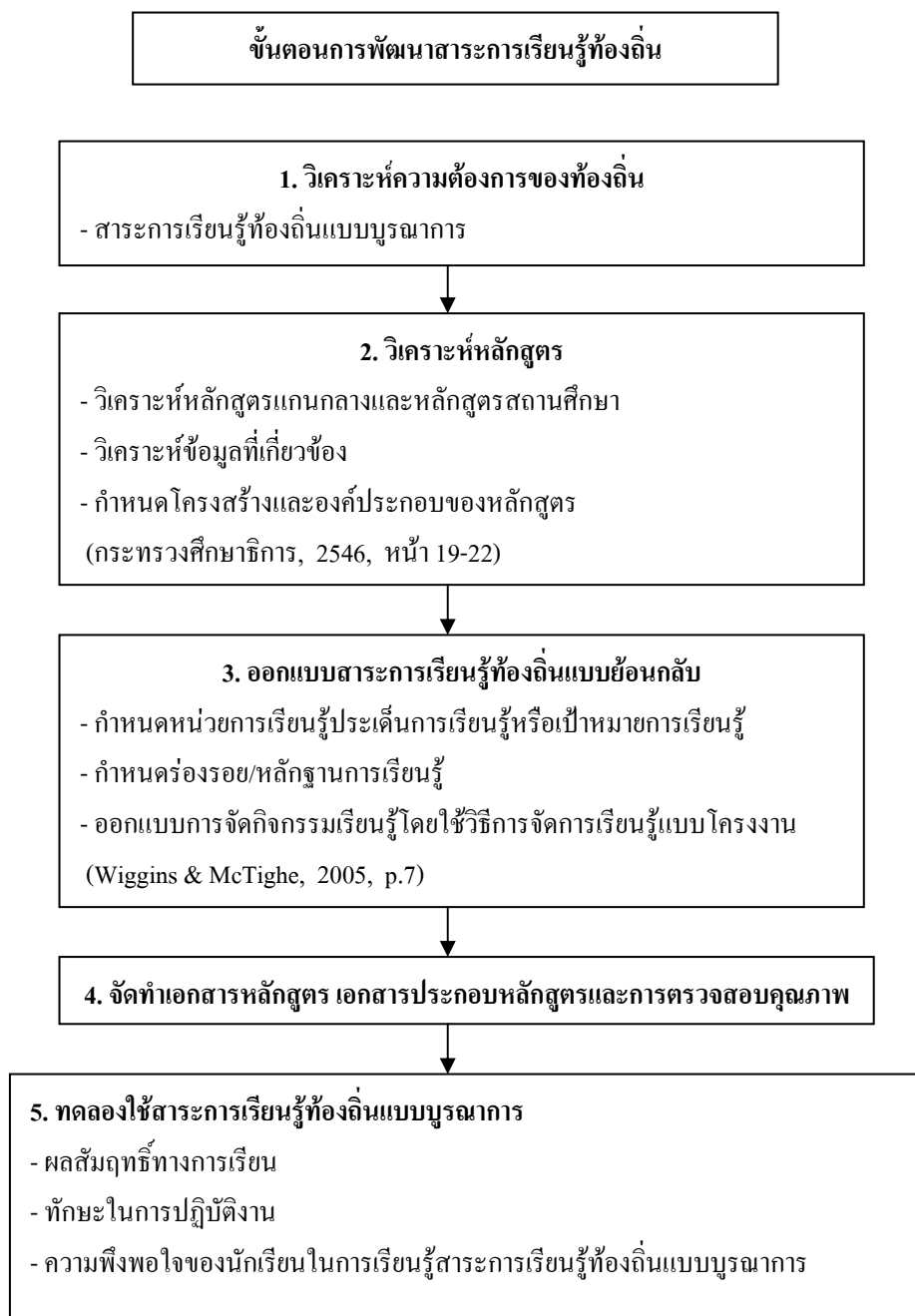
4.5.2 ทักษะในการปฏิบัติงานของนักเรียน

4.5.3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของนักวิชาการและนักพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ กระบวนกรศึกษาธิการ (2546, หน้า 14) ; ไทเลอร์ (Tyler, 1950, p.1) ทาบา (Taba, 1962, p.124) นิคม ชมพูหลวง (2546, หน้า 111-113) ; วิกกินส์ และแม็คไทเกะ (Wiggins & Mc Tighe, 2005, p.375) จากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ได้ศึกษา มีรายละเอียดที่คล้ายคลึงกัน ตลอดจนการออกแบบหลักสูตรแบบย้อนกลับ ซึ่งผู้วิจัยได้รับการอบรมและศึกษาจากเอกสารประกอบการพัฒนา ผู้นำ การเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เป็นท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีกระบวนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น 5 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กระบวนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ 5 ขั้นตอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ หมายถึง กระบวนการสร้างหลักสูตร ขึ้นใหม่เป็นสาระเพิ่มเติม โดยนำเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนควรเรียนรู้หรือได้รับการปลูกฝังในฐานะเป็น สมาชิกของชุมชนนั้น ตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์และกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มาบูรณาการกันในกลุ่ม สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีความเหมาะสมกับ ระดับการเรียนรู้ของช่วงชั้นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา เวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แนวทางการวัดผลและประเมินผล ตาม ขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ ความต้องการของท้องถิ่น ขั้นที่ 2 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ขั้นที่ 3 ออกแบบสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น โดยใช้วิธีการออกแบบย้อนกลับ ขั้นที่ 4 พัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและเอกสาร ประกอบหลักสูตร และขั้นที่ 5 ทดลองใช้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

กระบวนการออกแบบย้อนกลับ หมายถึง การออกแบบการเรียนการสอน ที่ทำให้ผู้เรียน มีความเข้าใจอย่างคงทนซึ่งผู้เรียนจะเข้าใจอย่างชัดเจนนั้น ต้องสามารถอธิบายได้ ดีความได้ ประยุกต์ใช้ได้ มีมุมมองของตนเอง เห็นคุณค่าในสิ่งที่ผู้อื่นมองไม่เห็นและมีความรู้ความเข้าใจใน ตนเองจนสามารถถ่ายทอดความรู้และประยุกต์ใช้ความรู้ สามารถสร้างผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อ ตนเองและสังคมต่อไปในอนาคต ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดหลักฐานแสดง และขั้นตอนที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

ประสิทธิผลของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง ผลที่เกิดจากการนำหลักสูตรไปใช้ในการ เรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยพิจารณาจาก คะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะในการปฏิบัติงานและความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนรู้สาระ การเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจ นักเรียนที่เรียนตามสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ เป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

ทักษะในการปฏิบัติงาน หมายถึง คะแนนความสามารถในการปฏิบัติงานกลุ่ม / รายบุคคล ในการเรียนสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ได้แก่ การปฏิบัติงานแปรรูปผลผลิต การทำงานกลุ่ม การจัดการ การเขียนรายงาน การแสดงผลงานและมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้

ในการทำงานอย่างถูกต้องเหมาะสมคุ้มค่า ซึ่งสามารถวัดได้จากการสังเกตการปฏิบัติงานของนักเรียน โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80.00

ความพึงพอใจของนักเรียนในการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ หมายถึง ระดับคะแนนที่ได้จากการวัดความรู้สึก ความคิดเห็น พฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ โดยใช้แบบวัดความพึงพอใจ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 22 คน ของโรงเรียนวัดบ้านดาด ตำบลปอ โพง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน หมายถึง การดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน คือ 1) การคิดและเลือกหัวข้อที่จะทำโครงงาน 2) การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง 3) การเขียนเค้าโครงของโครงงาน 4) การลงมือปฏิบัติโครงงาน 5) การเขียนรายงาน โครงงานและ 6) การนำเสนอผลงาน และการจัดแสดงโครงงาน

ความเหมาะสมของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้องในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญกับองค์ประกอบของสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา เวลาเรียน แนวการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ แนวการวัดผลและประเมินผลและหลักฐานร่องรอยที่แสดง ที่มีองค์ประกอบสอดคล้องกัน

ความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตร หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง ในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบของเอกสารประกอบหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ ชิ้นงานหรือภาระงาน กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบสอดคล้องกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กระบวนการออกแบบย้อนกลับ ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในรายวิชาเพิ่มเติม

3. นักเรียนที่เรียนสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในท้องถิ่น สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ เกิดความรัก ความภาคภูมิใจและรู้คุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข